

організації та участі у заходах різних рівнів. На процес залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в діяльність переробних підприємств впливає значна кількість факторів. На більшість з них, наприклад – національне законодавство та рівень корупції, підприємства не мають прямого впливу. Однак, такі фактори як стан технічної інфраструктури, якість і конкурентоспроможність продукції, репутація підприємств, доступність будівель і ділянок для нової забудови, окремі елементи бізнес-клімату є їм підвласними, імідж регіону – знаходяться у сфері впливу місцевої влади. Крім того, важливу роль у залученні інвестицій відіграє місцева маркетингова політика та організаційна спроможність ефективного інвестиційного супроводу. Що стосується процесу реалізації стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку переробних підприємств, то варто відмітити, що він супроводжується позитивною і негативною дією певних механізмів, які протидіють інноваціям і потребують адаптивного управління на всіх рівнях системи.

Процеси масової глобалізації і посилення конкуренції спонукають до розроблення нової парадигми управління на всіх ієрархічних рівнях, спрямованої на формування його інноваційного типу. Задоволення потреб існуючих і перспективних ринків наукомісткою продукцією, збереження та підсилення конкурентних позицій може досягатися лише за умови реалізації стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку, що передбачає створення дієвої інноваційної системи і ефективного управління нею.

Гончаров Ю.В. д.е.н., проф.,

Дворецький А.О., к.е.н.,

Київський національний університет технологій та дизайну

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ РЕЦИКЛІНГУ В КРАЇНАХ ЄС

В Україні питання поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ) є вкрай загрозливою. 41,5 тисяча законних (6,5) і незаконних (35) сміттєзвалищ

покривають понад 7% території нашої країни (понад 43 тис. км.²), на яких зберігається приблизно 60 млн. м.³ сміття. У той же час, лише 10% із створюваних відходів іде на переробку, здебільшого спалення.

Відповідно до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» № 1540-VIII від 26 вересня 2016 р. даній комісії було надано повноваження регулювання в сфері поводження з відходами.

Відповідно до її даних (які різняться з інформацією Мінрегіону) за 2015 р. на полігонах та сміттєзвалищах поховано 35,67 млн. м³ (6,96 млн. т) відходів. З них перероблено 1,9 млн. м³, (5,1%) ТПВ. До того ж основним центром переробки є Київ (99,8%), а саме сміттєспалювальний завод «Енергія», який після модернізації 2014-2015 рр. виробляє теплову енергію завдяки якій здійснюється приготування гарячої води для опалення та споживання населенням у прилеглих районах.

Кардинально іншою є ситуація в розвинених країнах ЄС. Вони почали широко впроваджувати практику сортування відходів ще з 1980-х рр. і за ці 30 років здобули значних результатів.

Європейська система поводження з відходами передбачає інтеграцію соціальних, економічних, нормативно-правових, управлінських, та технічних аспектів. До того ж вона підпорядковується принципам сталого розвитку, зокрема, створюючи ієрархію методів поводження з відходами (рис. 1).

Відповідно до Директиви Ради Європейських Спільнот 75/422/ЄЕС від 15.07.1975 (із корегуваннями 2003 р.) визначені такі принципи сталого розвитку стосовно системи управління відходами: дотримання ієрархії поводження з відходами (уже згадуваної у тексті роботи даної); обережності (мінімізація потенційно можливих негативних наслідків для оточуючого середовища, при реалізації проектів); близького розташування (маніпуляції з відходами повинні відбуватися максимально близько до місць їх утворення); «забруднювач платить» (покладання видатків за підтримання належного рівня оточуючого

середовища на забруднювача); відповідальності виробника (виробник несе повну відповідальність за весь життєвий цикл продукції, що виробляється ним).

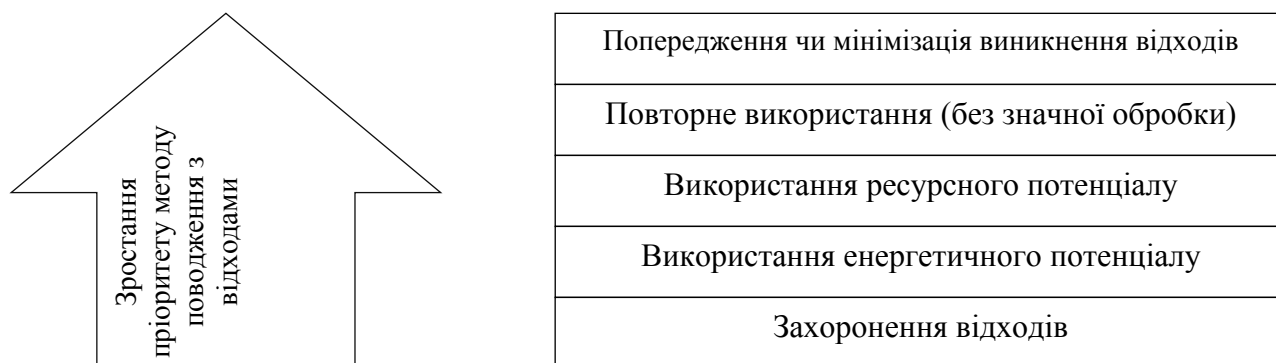

Рис. 1. Ієрархія методів поводження з відходами (принцип 3R)

Зазначені принципи реалізуються в країнах ЄС через прийняття національного законодавства, що регламентує функціонування системи поводження з відходами. Країни-члени створили державні органи які здійснюють регуляторну діяльність у цій сфері. Що стосується муніципального рівня, то на ньому здійснюється предметне планування та реалізація деталізованих програм з управління відходами.

Наслідками такої системи є позитивні вимірювані результати (рис. 2). Зокрема, у Німеччині в сировину переробляється стільки відходів скільки в Україні всього збирається відходів з розрахунку на одного мешканця.

Німцями також здійснюється інші заходи, які дозволяють вийти на показних 1 кг. відходів на 1 мешканця, який осідає на сміттєзвалищах протягом року (2015 р.)

У Німеччині створено спеціалізовану галузь з переробки сміття. Вимоги до пунктів збору, тарі, технології перевезення, складування та класифікації чітко визначені відповідними нормативно-правовими актами.

Важливу роль відіграє виховна робота, яка, також, визначена законодавством. Вона, зокрема, здійснюється у системі освіти, через ЗМІ та інші засоби комунікації.

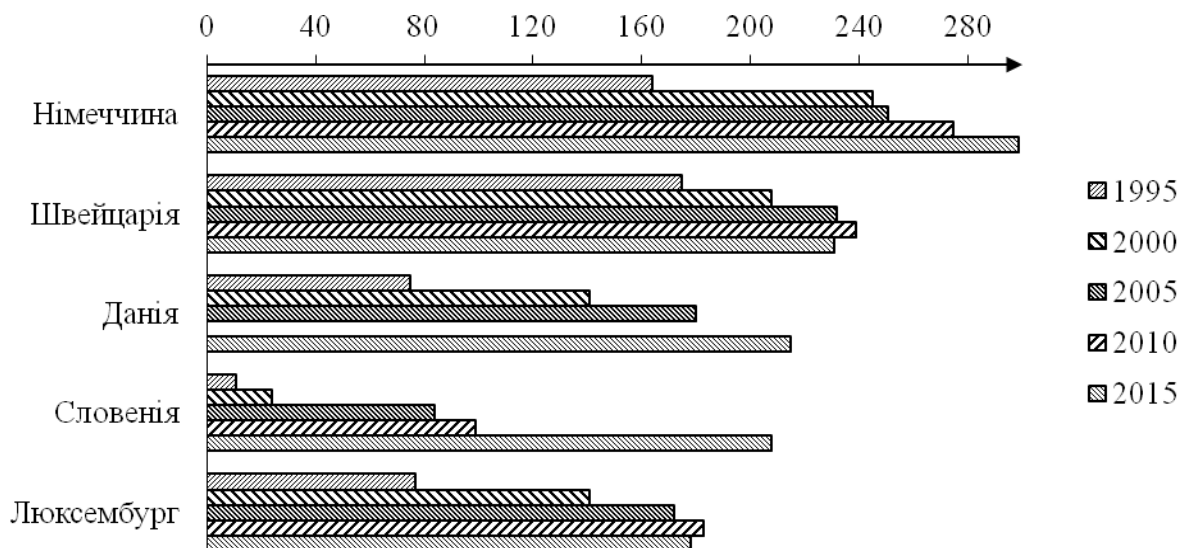

Рис. 2. Маса перероблених у сировину відходів у розрахунку на одного мешканця в країнах ЄС, кг./1 особу

Не останню роль відіграє система санкцій за незаконне поводження з відходами яка функціонує завдяки спеціалізованим відділами поліції. Викинуте в не належному місці сміття розглядається як злочин, за яким здійснюється розслідування. При встановленні винного стягуються значні суми штрафів, або ж примусово відправляють таку людину на громадські роботи. Іноземець, у такій ситуації, ризикує втратити візу.

Окрім офіційно зареєстрованих комерційних організацій, що здійснюють переробку відходів існує потужний громадський рух за чистоту. Чисельні неформальні організації займаються збиранням та сортуванням сміття, за що отримують фінансову винагороду в пунктах збору.

Отже, очевидним є те, що європейський досвід, зокрема в містах Німеччини є корисним для застосування його в Україні. Однак, з урахуванням того, що система поводження з відходами в ЄС створювалася й удосконалювалася протягом останніх 30 років, необхідно враховувати й фактори соціально-психологічної динаміки. Таким чином, задля досягнення позитивних зрушень у даному питанні в Україні, окрім науково-обґрунтованого менеджменту та ресурсів необхідний час.